

Gyümölcsfélék

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2019d) szerint Kínában az alma termése 24 százalékkal 41 millió tonnára nőtt, míg a WAPA (2019) szerint az Európai Unió almatermése 20 százalékkal 10,5 millió tonnára csökkent 2019-ben az egy évvel korábbihoz képest. Több tagállamban a szélsőséges időjárási körülmények, az ázsiai márványospoloska kártétele, valamint az alternancia-hatás alacsony termésmennyiséget eredményezett. Lengyelországban 44 százalékkal 2,71 millió tonnára esett a betakarított alma mennyisége. Olaszország az előző évinél 3 százalékkal kevesebb (2,19 millió tonna) almát takarított be 2019-ben. Németország a közösség legnagyobb almaimportőre, ahol a kibocsátás 17 százalékkal 991 ezer tonnára csökkent 2019-ben az egy évvel korábbihoz képest (Destatis, 2020). Franciaországban az alma termése 6 százalékkal 1,53 millió tonnára emelkedett 2019-ben (Agreste, 2019). A közösségben a legkedveltebb fajta a Golden Delicious, amelynek termése 3 százalékkal 2,32 millió tonnára csökkent, ezt követi a Gala fajta (1,46 millió tonna). Az Idared fajtából 53 százalékkal kevesebb, 552 ezer tonna termett, így a Red Delicious fajtakör került a harmadik helyre 656 ezer tonnával.

Az unió körtetermése 2,04 millió tonna volt 2019-ben, ami 14 százalékos csökkenést jelentett az előző évihez képest (WAPA, 2019). Olaszországban a körte-kibocsátás – az ázsiai márványos poloska miatt – az előző évihez képest 30 százalékkal kevesebb, 511 ezer tonna volt 2019-ben. Az európai vezető körtefajta, a Conference termése 8 százalékkal 910 ezer tonnára csökkent.

Az Európai Unió négy vezető őszibarack- és nektarintermelő tagországának (Spanyolország, Olaszország, Görögország és Franciaország) termése 10 százalékkal 3,06 millió tonnára nőtt 2019-ben az egy évvel korábbihoz képest. A nektarin termése 14 százalékkal 1,5 millió tonnára, az őszibaracké 6 százalékkal 1,22 millió tonnára, a lapos baracké 12 százalékkal 331,7 ezer tonnára emelkedett. Az ipari őszibarack termése 2 százalékkal 854,1 ezer tonnára nőtt (Europêch', 2019a). Olaszországban a friss fogyasztásra termelt mennyiség 13 százalékkal 1,21 millió tonnára (nektarin: 653,9 ezer tonna, őszibarack: 562,0 ezer tonna) bővült 2019-ben. Az ipari felhasználású őszibarack mennyisége 91,15 ezer tonna (+27 százalék) volt. Spanyolországban az előző évihez viszonyítva 12 százalékkal 1,29 millió tonnára emelkedett az őszibarack és a nektarin termése 2019-ben, ami 6 százalékos

növekedést jelent az előző öt év átlagához képest. A termésből 635,1 ezer tonna a nektarin, 331,7 ezer tonna az őszibarack, az ipari felhasználású őszibarack mennyisége pedig 305,7 ezer tonnára (-1 százalék) tehető. Spanyolország meghatározó termelője az unióban az egyre divatosabb lapos vagy pogácsabaracknak, amelynek betakarított mennyisége (331,75 ezer tonna) 12 százalékkal emelkedett. Franciaországban az őszibarack termése (beleértve a nektarint és az ipari barackot is) 199 ezer tonna volt 2019-ben, ami a 2018. évinél 8 százalékkal több (Agreste, 2019). Görögországban az ipari célú őszibarack termelése az egy évvel korábbi mennyiséghez hasonlóan 452 ezer tonna körül alakult 2019-ben, ami 39 százalékkal haladta meg az előző öt év átlagát. Emellett 216,5 ezer tonna őszibarackot és 119,4 ezer tonna nektarint takarítottak be.

Az unió négy vezető kajszitermelő tagországának (Olaszország, Franciaország, Spanyolország és Görögország) termése a 2018. évinél 12 százalékkal volt több (632,1 ezer tonna) 2019-ben. Olaszországban 34 százalékkal 286 ezer tonnára nőtt a betakarított mennyiség (Europêch', 2019b). Franciaország a friss fogyasztásra szánt kajszit tekintetében első a tagországok rangsorában. Franciaország mezőgazdasági minisztériuma szerint 146 ezer tonna kajszit termelt 2019-ben, ami 29 százalékos növekedést jelent a 2018. évihez képest (Agreste, 2019). Spanyolországban, Kasztília-La Mancha és Murcia területén február végén fagykárokat szenvedtek az ültetvények, ami 36 százalékos termés kiesést okozott (97,3 ezer tonna). A görögországi kajszitermés 1 százalékkal 90,7 ezer tonnára emelkedett.

A legnagyobb európai cseresznyetermesztő államban, Olaszországban nem kedvezett az időjárás, a gazdálkodóknak a jégverés okozott gondot, így a cseresznye termése a felére csökkent (USDA, 2019e). Franciaországban a cseresznye termése 11 százalékkal 36 ezer tonnára nőtt 2019-ben (Agreste, 2019). Németországban a cseresznye termése az előző évihez hasonlóan 44,5 ezer tonna körül alakult (Destatis, 2020), Lengyelországban a termés 23 százalékkal 43 ezer tonnára csökkent 2019-ben az előző évihez képest (GUS, 2019).

A meghatározó európai meggytermelők a közepesen alacsonyabb termést takarítottak be 2019-ben. Lengyelországban 154 ezer tonna meggy termelt (GUS, 2019). Szerbiában a meggy termése 24,3 százalékkal csökkent 2019-ben (Statistical Office of the Republic of Serbia, 2019).

Németországban 1,8 ezer hektárról 1 százalékkal kevesebb, 15,7 tonna meggyet takarítottak be 2019-ben (Destatis, 2020).

A világ éves szilvatermése 12 millió tonna, amelynek 10-15 százalékát az európai termelés adja. A szilva termése Lengyelországban 20 százalékkal 95 ezer tonnára csökkent 2019-ben az előző évi terméshez képest (GUS, 2019). Németországban az egy évvel korábbinál 24 százalékkal kevesebb, azaz 46,87 ezer tonna szilva termett ugyanekkor (Destatis, 2020).

A világon a legnagyobb mennyiségben termelt bogyós gyümölcs a szamóca. Európában Spanyolország áll az élen kevéssel 300 ezer tonna alatti termékkel, majd Lengyelország és Németország következik. Spanyolországban a termesztés központja Huelva körzetében található, ahol a termőterület évek óta nő, és immár meghaladta a 6000 hektárt. Németországban az egy évvel korábbihoz képest 2019-ben a szamóca termése 8 százalékkal 108,7 ezer tonnára csökkent (Destatis, 2020), ugyanakkor Franciaországban 13 százalékkal 60 ezer tonnára bővült (Agreste, 2019). Lengyelországban 10 százalékkal 175 ezer tonnára csökkent a szamóca termése (GUS, 2019).

Az Európai Unió málnatermésének több mint 70 százalékát Lengyelország adja, ahol a málna termőterülete 30 ezer hektár körüli, a betakarított mennyiség 35 százalékkal 75 ezer tonnára csökkent 2019-ben (GUS, 2019).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A NAIK AKI PÁIR becslése szerint a kedvezőtlen időjárás miatt és az előző évi bőséges termés után 2019-ben Magyarország összes gyümölcstermése 30 százalékkal 650 ezer tonnára csökkent a 2018. évihez képest.

A magyarországi almaültetvények jelentős hányada korszerűtlen, nagy része nem öntözött, a termés nagyobb hányadát az ipar dolgozza fel. A 2018. évi rekordtermés után 27 százalékkal kevesebb, 498 ezer tonna almát szüreteltek 2019-ben (KSH, 2020). Az utóbbi években 20–36 ezer tonna között alakult a körte-termés, 2019-ben 25 százalékkal csökkent a termés az egy évvel korábbihoz viszonyítva (25. ábra).

Az őszibarack termése az elmúlt öt évben 22,9 és 39,5 ezer tonna között alakult, 2019-ben 60 százalékkal nőtt a 2018. évihez képest. A kajszi termése 14,3–24,1 ezer tonna között mozgott az elmúlt öt évben. A tavaszi fagyok miatt kajsziából az elmúlt 15 év leggyengébb termése volt a 2018. évi. Az alacsony bázishoz viszonyítva 2019-ben a termés 220 százalékkal nőtt.

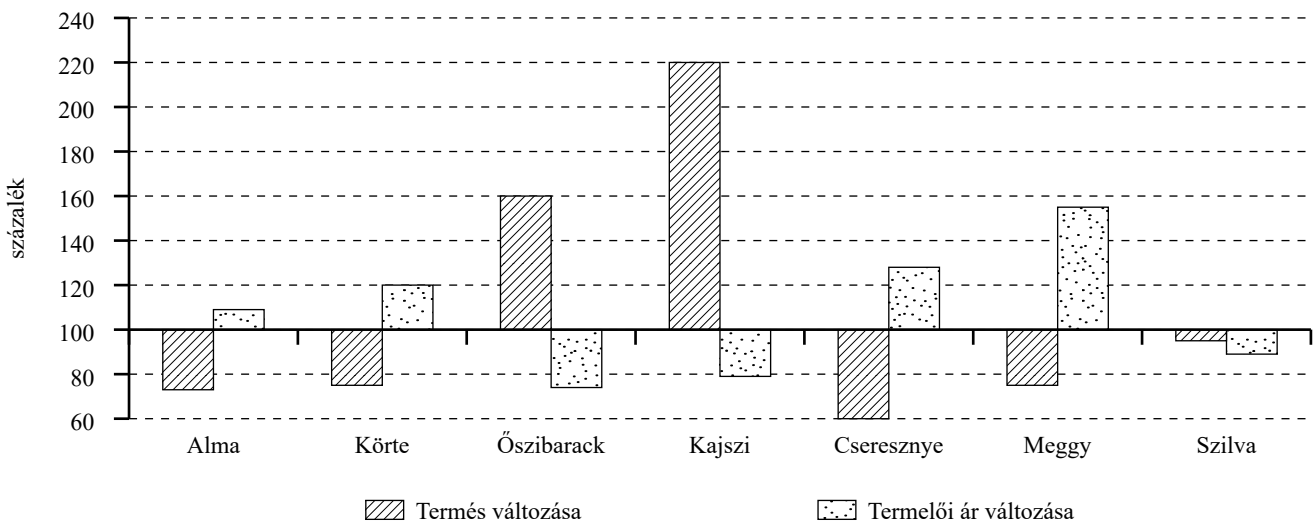
A cseresznye érzékeny az időjárási tényezők alakulására, ezért az elmúlt tíz évben 4,8 és 11,3 ezer tonna között mozgott a termés mennyisége. Cseresznyéből 40 százalékkal kevesebb termett 2019-ben a megelőző évhez képest.

A meggy termőterülete 13,9 ezer hektár, amivel a második legnagyobb területű gyümölcskultúra Magyarországon. A gazdák 2019-ben az előző évinél negyedével kevesebb, 63 ezer tonna meggyet szüreteltek, 2012 óta a legkevesebbet (KSH, 2020). A korábbi évek kedvező tapasztalatait követően 2019-ben is ingyenes meggykóstolót tartottak a magyar termelők, hogy népszerűsítsék a gyümölcs fogyasztását és tudatosítsák annak jótékony hatásait.

Az utóbbi években 43-47 ezer tonna szilva termett, 2019-ben 5 százalékkal csökkent a betakarított szilva mennyisége az előző évihez képest.

A KSH adatai szerint az elmúlt években 700-800 hektárról 4,7-6 ezer tonna szamócát takarítottak be. A szabadföldi szamóca-termesztésben jelentős kárt

25. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2019-ben (2018=100)



Forrás: a NAIK AKI PÁIR, a NAIK AKI Agrárstatisztikai Osztály és a KSH adatai alapján készült a NAIK AKI Piaci Árinformációs Osztályon

tett az eső, így a termelők az előző évinél 20 százalékkal kevesebb szamócát takarítottak be.

A málnatermesztés évről évre csökkenő tendenciát mutat, 2019-ben kevesebb mint ezer tonna málnát takarítottak be. A málnatermesztés visszaesésének hátterében szakértők szerint a klimatikus viszonyok átalakulása áll, valamint a versenytársak (Szerbia és Lengyelország), melyek gazdasági előnyüket kedvezőbb klímájuknak és olcsóbb munkaerejüknek köszönhetik.

A KSH adatai szerint a gyümölcsök importja (déli-gyümölccsel együtt) 18 százalékkal 296,1 ezer tonnára bővült 2019-ben az előző évihez képest. A banán behozatala 26 százalékkal 71,37 ezer tonnára csökkent (19. melléklet).

A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsfélék közül a körte importja 151 százalékkal 3,88 ezer tonnára nőtt 2019-ben az előző évihez képest. Hollandia vált a legnagyobb beszállítóvá, ahonnan csaknem az ötszörösére, 2,23 ezer tonnára emelkedett a beszállított mennyiség, míg a korábbi évben vezető Ausztriából 53 százalékkal kevesebb körte érkezett. Olaszországból 132 százalékkal több, 402 tonna körte került Magyarországra. Az ipari alma külkereskedelmi egyenlege negatívra változott, importja 3,2 ezer tonnáról 31,6 ezer tonnára ugrott.

Magyarország nektarinimportja (döntően Spanyolországból) 35 százalékkal 7,76 ezer tonnára, az őszibarack (főleg Németországból) beszállítása 47 százalékkal 6,86 ezer tonnára emelkedett 2019-ben az előző évihez képest. A bogyós gyümölcsűek közül a szamóca importja (elsősorban Spanyolországból) 20 százalékkal 3,71 ezer tonnára, a málnáé (főleg Spanyolországból és Németországból) 31 százalékkal 457,7 tonnára nőtt 2019-ben az előző évihez képest.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsfélék közül a friss fogyasztásra szánt alma behozatala (főleg Lengyelországból) 37 százalékkal 10,7 ezer tonnára nőtt. A frissmeggy-import (döntően Szerbiából és Németországból) az előző évi 718 tonnáról 4,15 ezer tonnára, a cseresznyéé 38 százalékkal 90,7 tonnára bővült. A friss kajszii importja (elsősorban Spanyolországból és Németországból) 46 százalékkal 1,4 ezer tonnára nőtt 2019-ben az előző évihez képest. A szilvaimport 62 százalékkal 1,52 ezer tonnára emelkedett (főleg Olaszországból és Németországból).

A fagyasztott gyümölcsök közül a fagyasztott málna beszállított mennyisége 3 százalékkal 2,5 ezer tonnára mérséklődött, ezzel szemben a fagyasztott szamócaé 43 százalékkal 1,87 ezer tonnára, a fagyasztott meggyé 110 százalékkal 946,04 tonnára nőtt a vizsgált időszakban.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a gyümölcsfélék felvásárlása 35 százalékkal csökkent 2019-ben az előző évihez viszonyítva. Az összes gyümölcsfelvásárlás 65 százalékát kitevő alma felvásárolt mennyisége 51 százalékkal 166,9 ezer tonnára csökkent. A meggy felvásárlása 44 százalékkal, a körtéé 55 százalékkal, a cseresznyéé 36 százalékkal csökkent, ugyanakkor az őszibaracké 77 százalékkal, a szilváé 1,9 százalékkal nőtt 2019-ben az előző évihez képest.

A KSH adatai szerint az ipari célú felvásárlásra szánt alma felvásárlási ára 94 százalékkal (36,6 forint/kg), az étkezési almáé 15 százalékkal (95,8 forint/kg) volt magasabb 2019-ben, mint egy évvel korábban. A meggy felvásárlási ára 111 százalékkal emelkedett, a termés több mint 70 százaléka került ipari feldolgozásra. A szilva felvásárlási ára 11 százalékkal, a cseresznyéé 30 százalékkal, a körtéé 31 százalékkal, a málnáé 32 százalékkal emelkedett, ugyanakkor a kajszii felvásárlási ára 43 százalékkal, az őszibaracké 14 százalékkal csökkent.

A KSH adatai szerint a gyümölskivitel (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) 3 százalékkal 135,9 ezer tonnára csökkent 2019-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva, ebből a banánreexport 3 százalékkal 18,49 ezer tonnára mérséklődött (19. melléklet).

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsök közül a kajszii kivitele 139 százalékkal (2,78 ezer tonna) bővült 2019-ben. A legnagyobb célpiac továbbra is Ausztria volt, ahova 46 százalékkal több (1,04 ezer tonna) kajszit szállítottak ki. Németországba 77 százalékkal 720,1 tonnára nőtt a kivitel. A szilva exportja (döntően Németországba) 5 százalékkal volt kevesebb (7,25 ezer tonna) 2019-ben, mint egy évvel korábban. A frissmeggy-export 46 százalékkal 10,32 ezer tonnára csökkent 2019-ben az előző évihez képest, a kivitel szempontjából meghatározó németországi piacon 35 százalékkal kevesebb, azaz 7,82 ezer tonna friss meggyet értékesítettek. Lengyelországba 65 százalékkal 760 tonnára esett a kivitel. Magyarország jelentős aszaltmeggy-exportőr, évente 500-600 tonna szárított meggy készül. Az elmúlt évtizedben világszerte nőtt a kereslet a szárított gyümölcsök iránt, hosszabb távon komoly bevételi lehetőséget jelenthetne a magyar termelőknek, ha nagyobb tételekkel tudnának megjeleníteni a nemzetközi piacon. A friss fogyasztásra szánt alma kivitele (főleg Szlovákia és Románia felé) 16 százalékkal 13,8 ezer tonnára csökkent.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsök közül az őszibarack kivitele a háromszorosára, 301 tonnára (döntően Szlovákiába) nőtt, a nektariné 2,2 tonnáról 462 tonnára ugrott 2019-ben az előző évihez képest. A friss cseresznye exportja 68 százalékkal 203 tonnára esett vissza, míg a friss körte kivitele

26 százalékkal 139,5 tonnára emelkedett, amelynek 33 százaléka a romániai piacon került elhelyezésre. A szamóca kiszállítása (főleg Németországba, Ukrajnába és Romániába) 10,1 tonnáról 73,6 tonnára nőtt. Friss málnából 253 százalékkal többet (2,53 tonnát) értékesítettek a nemzetközi piacon, döntően Románia és Szlovákia felé. Az ipari alma exportja (elsősorban Ausztriába és Németországba) 26 százalékkal 12,06 ezer tonnára csökkent.

Magyarország fagyasztottmeggy-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2019-ben, az export 6 százalékkal 4,18 ezer tonnára nőtt. A legnagyobb piac Németország maradt, bár a kivitel (–11 százalék) csökkent. A fagyasztott málna kiszállítása 2 százalékkal 1,05 ezer tonnára bővült, a legnagyobb piacok Svájc és Svédország voltak. A fagyasztott szamóca exportja (elsősorban Románia felé) csaknem a kétszeresére, 426,5 tonnára nőtt.

A gyümölcskészítmények közül a cseresznye- és a meggybefőtt kivitele 9 százalékkal 36,09 ezer tonnára nőtt 2019-ben. Az export 75 százalékát teszi ki a Németországba szállított konzervmeggy, amelynek kivitele 20 százalékkal bővült. Az almasűrítvény kivitele 6 százalékkal 62,3 ezer tonnára mérséklődött.

Összességében megállapítható, hogy Magyarország gyümölcs-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasz-

tott, déligyümölccsel együtt) továbbra is negatív maradt és romlott 2019-ben, mivel az import 18 százalékkal nőtt, míg az export 3 százalékkal csökkent.

A piaci árak tendenciája

A NAIK AKI PÁIR becslése szerint a gyümölcsfélék 2018. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2019-ben 15 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az előző évihez képest (20. melléklet). A gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányal rendelkező alma termelői ára 9 százalékkal nőtt (25. ábra). A meggy termelői ára 55 százalékkal, a cseresznyéé 28 százalékkal, a körtéé 20 százalékkal emelkedett, míg a szilváé 12 százalékkal csökkent 2019-ben az előző évihez képest. Csökkent továbbá a kajszai (–20 százalék), a nektarin (–25 százalék) és az őszibarack (–28 százalék) termelői ára is. A bogyós gyümölcsűek közül a piros ribiszke termelői ára 17 százalékkal, a köszmétéé 14 százalékkal, a málnáé 10 százalékkal emelkedett. Ezzel szemben a szamóca termelői ára 14 százalékkal, a szederé 4 százalékkal csökkent.